

MELDCODE

huiselijk geweld en kindermishandeling

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling - Inhoudsopgave

Hoofdstuk

1	Stappenplan voor het handelen bij signalen	4
1.1	U denkt dat uw leerling wordt mishandeld. Wat nu?	4
1.2	Integratie van de zorgstructuur op school en de meldcode	5
1.3	Suggesties en aanwijzingen	5
2	Stap voor stap door de meldcode	7
2.1	Stap 1: In kaart brengen van signalen	7
2.2	Stap 2: Collegiale consultatie	8
2.3	Stap 3: Gesprek met de ouder/verzorger	8
2.4	Stap 4: Wegen van de signalen	9
2.5	Stap 5: Beslissen: hulp bieden en/of melden bij het AMK	9
3	Verantwoordelijk	12
4	Sociale kaart	14
5	Verwijzingen	15
Bijlage 1	Signalenlijst	16
Bijlage 2	Formulier oudergesprek	22
Bijlage 3	Tips voor het voeren van een gesprek	23
Bijlage 4	Definities huiselijk geweld en kindermishandeling	25
Bijlage 5	Aanmeldformulier	27
Bijlage 6	Afwegingskader De Swoaistee	
31		

Inleiding

U heeft een kind in de klas dat vaak vuile kleding aan heeft. Tijdens het omkleden voor de gymles ziet u dat hij blauwe plekken op zijn rug heeft. Zijn gedrag is de laatste tijd ook anders dan anders. Hij lijkt steeds stiller te worden. Wat denkt u?

Kinderen die mishandeld worden, zullen niet snel om hulp vragen. Dat komt omdat ze zich schamen of omdat ze bang zijn weer gestraft te zullen worden. Bovendien zijn ze vaak heel loyaal naar hun ouders toe en willen ze hen niet verraden. Dat geldt ook voor hun andere familieleden. Kinderen waarvan vermoed wordt dat ze mishandeld worden, hebben hulp van buitenaf nodig om hen te doen inzien dat hun (thuis)situatie niet is zoals het hoort.

Meestal groeit een vermoeden van kindermishandeling in de loop van de tijd en gaat het om een combinatie van signalen, bijvoorbeeld: een onverzorgd uiterlijk, een bange blik, timide gedrag, vaak ziek zijn en thuisblijven.

Kinderen worden vaker mishandeld dan gedacht. Het is zaak dat de professional weet wat de signalen zijn. Dit begint met oplettendheid. Signalering ontstaat vaak vanuit intuïtie, een 'er is meer aan de hand dan wat ik zie of hoor'-gevoel. De combinatie van intuïtie en alertheid vergroot de kans op het vroegtijdig onderkennen van tekenen die kunnen wijzen op kindermishandeling.

Als onderwijsprofessional werkt u samen met kinderen en (jong) volwassenen. Iedereen heeft een andere achtergrond en neemt z'n eigen bagage mee. Soms kan die bagage zorgen wekken. U kunt te maken krijgen met slachtoffers van huiselijk geweld en mishandeling.

Per 1 juli 2013 is de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking getreden. Dit betekent dat alle professionals verplicht zijn deze meldcode te gebruiken bij signalen van geweld.

De meldcode beschrijft in vijf stappen wat een professional moet doen bij een vermoeden van geweld.

1

Stappenplan voor het handelen bij signalen

Het bevoegd gezag van OBJS Swoaistee
Overwegende:

- dat OBJS De Swoaistee verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met kindermishandeling;
- dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij de OBJS De Swoaistee op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat OBJS De Swoaistee, een meldcode wenst vast te stellen zodat de medewerkers die binnen de OBJS De Swoaistee werkzaam zijn, weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van kindermishandeling;
- dat OBJS De Swoaistee in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de medewerkers bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder medewerker in deze code wordt verstaan: de medewerker die voor OBJS De Swoaistee werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de basisschool zorg, begeleiding, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- dat onder leerling in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent;

In aanmerking nemende

- de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op het primair onderwijs;
- het privacyreglement van OBJS De Swoaistee.

Stelt de volgende Meldcode Kindermishandeling vast (zie figuur 1 blz. 7). Speciaal voor de scholen in het primair onderwijs is het basismodel meldcode geïntegreerd in de onderwijs- en zorgroute, zoals scholen voor het primair onderwijs die al kennen.

1.1

U denkt dat uw leerling wordt mishandeld. Wat nu?

Dan is er niet per definitie sprake van kindermishandeling. Het kan ook zo zijn dat er bijvoorbeeld (ernstige) opvoedproblemen of problemen in de ontwikkeling van het kind zijn. Niemand mishandelt zijn kind omdat hij dat wil. Vaak is er sprake van onmacht bij de ouders. De opvoeding van hun kind kan in gebreke blijven door hun eigen zorgen of door gebrek aan kennis of ervaring. Helaas is het kind hiervan de dupe en lijdt het onder het geweld, misbruik of de verwaarlozing. U kunt proberen signalen op te vangen en hulp te regelen waar zowel het kind als de ouders baat bij hebben.

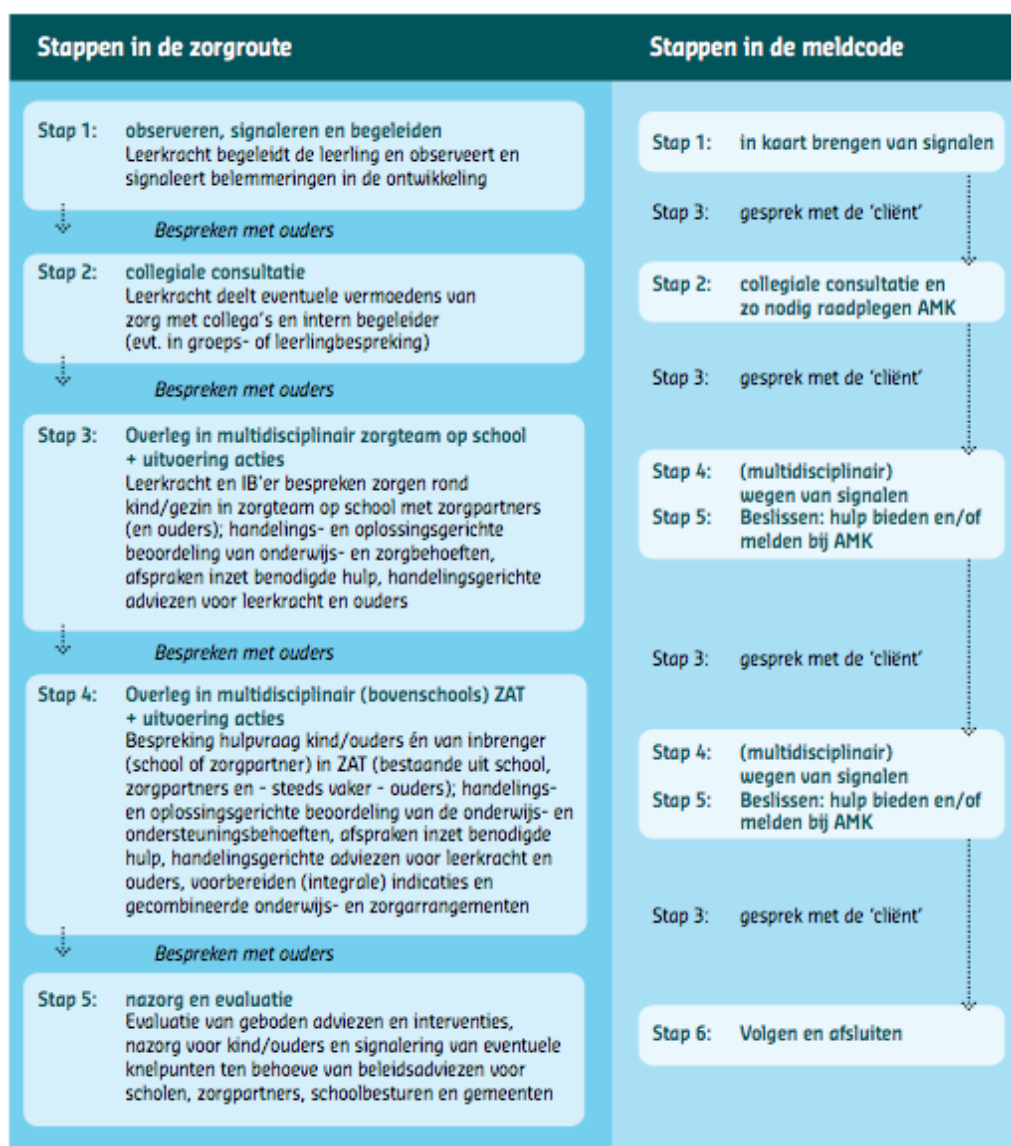
Zorgvuldig handelen is van groot belang bij het stoppen van kindermishandeling. Trek niet te snel conclusies. Er is tijd nodig om te observeren, overleggen en vertrouwen op te bouwen bij

de leerling en de ouders om in gesprek te kunnen gaan en te blijven. Bij zeer dringende zaken zal er onmiddellijk moeten worden gehandeld. Dan zal de intern begeleider worden ingeschakeld om verdere stappen te zetten.

1.2

Integratie van de zorgstructuur op school en de meldcode

Iedere school heeft zorgleerlingen die op bepaalde gebieden ondersteuning nodig hebben. Hiervoor is op school een zorgstructuur geïmplementeerd die aansluit bij hun behoeften. De meldcode is ook een onderdeel van de zorgstructuur. Op welke manier sluit de meldcode aan op de zorgstructuur van de school? Bekijk daarvoor het volgende schema.

Figuur 1. Combinatie van de zorgstructuur op school en de meldcode. Bron: www.zat.nl

1.3

Suggesties en aanwijzingen

U vermoedt dat uw leerling wordt mishandeld?

Dan treedt de meldcode in werking. U OBJS Observeert de leerling en legt uw objectieve waarnemingen vast. Zorg dat u persoonlijke gegevens op een discrete wijze verwerkt. Ouders hebben het recht om het leerlingdossier van hun kind in te zien; overweeg daarom goed wanneer u welke gegevens opneemt.

Wat doet u wel bij een vermoeden van kindermishandeling?

- Veiligheid eerst! Zorg dat het kind veilig is.
- Volg altijd de stappen van de meldcode.
- Bespreek uw vermoeden met uw collega's.
- Kaart het voorzichtig aan bij de ouders/verzorgers.
- Zijn er broertjes en/of zusjes? Vraag collega's hoe het met hen gaat.
- Komt u er niet uit? Vraag het AMK om advies.

En wat niet?

- Het vermoeden wegschuiven.
- Om ongegronde redenen ouders/verzorgers beschuldigen of veroordelen.
- Waarom-vragen stellen.
- Toezeggingen doen die u niet kunt waarmaken.
- (Af)wachten.

2

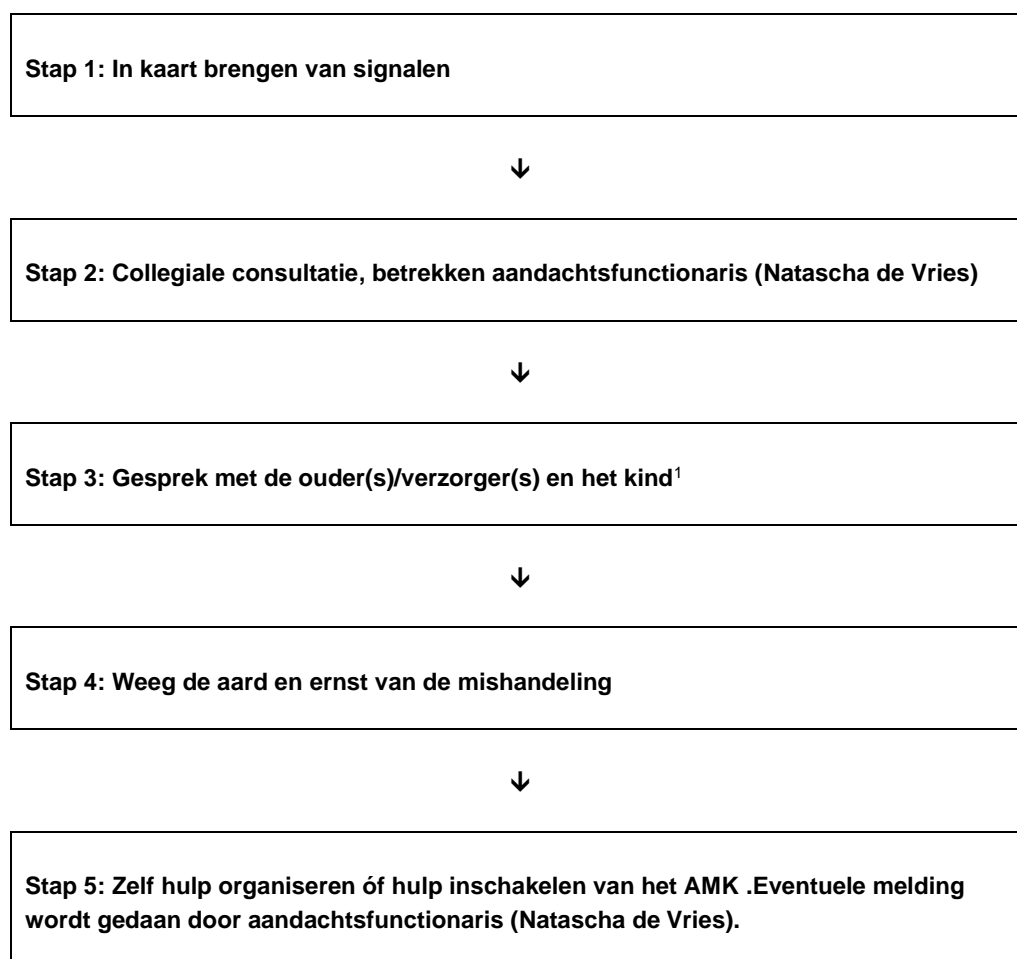
Stap voor stap door de meldcode

Heeft u het vermoeden dat uw leerling wordt mishandeld? Doorloop dan de stappen van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Het doel van het stappenplan is om signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld in kaart te brengen. Aan de hand hiervan worden vervolgstappen ondernomen en besloten welke handeling hieruit voortvloeit.

Het stappenplan Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling bevat vijf stappen welke hieronder beschreven zullen worden. Het is raadzaam om alles wat u observeert en bespreekt vast te leggen op papier en te documenteren in het leerlingdossier.

Schematisch weergave van het stappenplan

2.1

Stap 1: In kaart brengen van signalen

U heeft het vermoeden dat een kind wordt mishandeld?

- Observeer de leerling met behulp van het signaleringsinstrument van uw school (zie bijlage 1).
- Leg de signalen vast op papier.
- Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk.

¹ Dit doet u wanneer het kind 12 jaar of ouder is.

- Bespreek het (gedrag) van het kind en de feitelijke observeren met de ouders/verzorgers.
- Leg gesprekken met ouders vast op papier. Maak een kort verslag (zie bijlage 2).
- Observeren het kind en ouder(s) tijdens contactmomenten.
- Leg de observeren vast op papier.

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst (bijlage 1) kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling, bijvoorbeeld een echtscheiding, overlijden van een familielid of iets anders.

Hoe meer signalen een kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Wanneer een kind letsel vertoont, overleg dan direct met de arts van de jeugdgezondheidszorg. Indien nodig kan deze het letsel beschrijven. Deze gegevens zijn van belang voor een eventueel onderzoek naar kindermishandeling.

2.2

Stap 2: Collegiale consultatie

- Bespreek de signalen met een deskundige collega. Natascha de Vries is onze aandachtsfunctionaris kindermishandeling. Indien nodig vraagt u advies aan het AMK.
- Wanneer u besluit een leerling niet anoniem te bespreken met derde (jeugdverpleegkundige, schoolpsycholoog, gedragsdeskundige,...), dient u toestemming te vragen van de ouders/verzorgers. Probeer de ouder/verzorger altijd te betrekken om hem gemotiveerd te houden voor hulpverlening.
- Indien de ouder/verzorger geen toestemming geeft, dient u te overwegen (stap 4) hoe groot het risico op kindermishandeling is. Overigens kan een leerling ook anoniem worden besproken. Echter wordt hier geen voorkeur aan gegeven in verband met vervolgstappen.
- Bij twijfel over de oorzaak van de (thuis)situatie van de leerling en/of mogelijke onveiligheid van de leerling, neemt u contact op met het AMK (telefoonnummer: 0900-1231230).

Wanneer neemt u contact op met het AMK?

- Wanneer er sprake is van signalen die wijzen op acuut en ernstig geweld.
- Wanneer er sprake is van (geplande) vrouwelijke genitale verminking
- Wanneer uw veiligheid wordt bedreigd.
- Wanneer de veiligheid van een ouder/verzorger/ander wordt bedreigd.
- Wanneer u gegronde redenen heeft dat de ouder/verzorger het contact met u zal verbreken (naar aanleiding van wat u heeft besproken bij stap 3).

De crisisdienst van Bureau Jeugdzorg en de politie kunnen ook worden ingeschakeld.

2.3

Stap 3: Gesprek met de ouder/verzorger

Hier bespreekt u met de ouder/verzorger uw zorgen over het kind. Door met de ouders/verzorgers in gesprek te blijven, kunnen zorgen bevestigd of ontkracht worden. Vraag de ouder/verzorger naar zijn mening en ga in op de thuissituatie van het kind.

Wanneer u denkt dat uw veiligheid of die van een ander naar aanleiding van een gesprek met de ouder/verzorger in het geding zal komen, dient u direct een melding bij het AMK te maken.

Tijdens het gesprek kunt u het volgende bespreken:

- Leg uit wat het **doel** van het gesprek is.
- Beschrijf wat u heeft **geobserveerd**.
- Vraag de ouder/verzorger om een **reactie**.
- **Vat** het gesprek **samen** om er zeker van te zijn dat u de tegenpartij heeft begrepen.

Vragen die u kunt stellen:

- Herkent hij de besproken situatie?
 - Hoe gedraagt de leerling zich thuis?
 - Hoe reageert de ouder/verzorger op de gedragingen van zijn kind?
 - Hoe verloopt de opvoeding? Waar loopt de ouder/verzorger tegenaan?
 - Hoe is de ontwikkeling van het kind tot nu toe verlopen?
 - Hoe ervaart de ouder/verzorger de rol van opvoeder?
- Controleer of u de ouder/verzorger heeft begrepen door het gesprek in uw eigen woorden samen te vatten.
- Houd de ouder/verzorger op de hoogte van (externe) besprekingen en ontwikkelingen over het kind.

Herkent de ouder/verzorger uw zorgen?

- Onderzoek welke oplossingen kunnen worden aangedragen.
- Geef advies.

Herkent de ouder/verzorger uw zorgen niet?

- Dan is er wellicht sprake van een andere oorzaak en zal er een ander traject moeten worden gevolgd.

Het gesprek kan aanleiding zijn voor een vervolgtraject. Denk hierbij aan onderzoeken die gedaan kunnen worden en oplossingen of begeleiding die geboden kan worden.

Zie voor meer tips voor het voeren van een gesprek (bijlage 3).

2.4

Stap 4: Wegen van de signalen

Probeer op basis van voorgaande stappen de aard en de ernst van de situatie af te wegen. Hoe groot is de kans op kindermishandeling? **Welke reden(en) liggen hieraan ten grondslag? Hoe ernstig zijn de tekenen?**

Gebruik hiervoor de volgende documenten:

- De signalen die u in kaart heeft gebracht (stap 1).
- Het advies dat u heeft ingewonnen bij collega's (stap 2).
- Het gesprek dat u heeft gevoerd met ouders/verzorgers (stap 3).
- Het gesprek dat u heeft gevoerd met het kind (stap 3).

Vraag eventueel advies aan het AMK of de jeugdgezondheidszorg.

Wanneer u contact heeft gehad met het AMK, vraagt u hen een oordeel te geven.

2.5

Stap 5: Beslissen: hulp bieden en/of melden bij het AMK

In deze fase neemt u een beslissing:

- u organiseert hulp en volgt de effecten óf
- u doet een melding bij het AMK.

U organiseert hulp en volgt de effecten

Kunt u uw leerling voldoende beschermen tegen het risico op kindermishandeling?

Dan organiseert u passende hulp en volgt de effecten ervan. U bespreekt met de ouder/verzorger het traject van hulpverlening, geeft informatie en maakt afspraken. Verder stelt u een handelingsplan op en voert dit uit. De uitkomst hiervan wordt met de ouders/verzorgers besproken.

Volg de onderstaande stappen:

- Bespreek uw zorgen/besluit met de ouder/verzorger en maak afspraken.
- Organiseer hulp door te verwijzen naar een (externe) hulpverleners .
- Bespreek ontwikkelingen en blijf op de hoogte van de opvoedsituatie.
- Houd contact met (externe) hulpverleners.
- Houd contact met ouders/verzorgers.
- Maak afspraken met ouders/verzorgers over het verdere traject voor wat betreft de (verdere) hulpverlening.
- Houd de ontwikkeling van de leerling bij.
- Stel een handelingsplan op en voer dit uit.

U doet een melding bij het AMK

Kunt u uw leerling niet voldoende beschermen tegen het risico op kindermishandeling? Of heeft u twijfels?

Dan bespreken de aandachtsfunctionaris (Natascha de Vries) en u bij voorkeur met de ouder/verzorger dat de aandachtsfunctionaris (Natascha de Vries) een melding gaat doen bij het AMK. Dit doet u ook met de leerling indien hij ouder dan 12 jaar is.

De reden om dit te bespreken met de ouders is, omdat ouders meestal willen weten van wie de melding afkomstig is en met welke informanten tijdens het onderzoek is gesproken. Ouders die niet te horen krijgen wie de melder is, steken vaak veel energie in het achterhalen van de identiteit van de melder. Mede daarom wil het AMK graag zo open mogelijk met meldingen omgaan. Soms is dat echter niet verstandig. Daarom hebt u op grond van wettelijke regels in onderstaande gevallen het recht om anoniem te blijven ten opzichte van het gezin. Als met u is afgesproken dat u anoniem blijft voor het gezin dan zorgt het AMK ervoor dat uw informatie zo in het dossier wordt opgeslagen, dat de ouders ook uit het dossier uw identiteit niet kunnen achterhalen.

Volg de onderstaande stappen:

- Bespreek vooraf de melding met de ouder/verzorger en leerling .
 - Waarom gaat u aangifte doen?
 - Wat is het doel van de melding?
 - Wat vindt de ouder/verzorger en leerling hiervan?
 - Is er bezwaar van de andere partij? Overleg op welke wijze u hieraan tegemoet kunt komen.
 - Kan er niet tegemoet worden gekomen aan het bezwaar? Weeg dan af of en wat de noodzaak is van het doen van een melding. Neem hierin de punten uit stap 4 mee.
 - Kan het kind onvoldoende worden beschermd? Doe dan een melding bij het AMK.
- Wat bespreekt u met het AMK?

Wanneer u een melding bij het AMK doet, dan gebruikt u de informatie die u in voorgaande stappen heeft beschreven.

- De aandachtsfunctionaris (Natascha de Vries) doet melding van vermoeden op kindermishandeling. Zie dit meldingsformulier van het AMK, <http://bo.handelingsprotocol.nl/5-hulp3>
 - Baseer uw melding op feiten en observaties.
 - Geef aan van wie de informatie afkomstig is.
 - Bespreek welke stappen u kunt ondernemen om de leerling te beschermen.
- Wat als uw veiligheid of die van anderen in het geding is? En wat doet u wanneer u het vermoeden heeft dat het contact met ouders/verzorgers of leerlingen verbroken zal worden?
 - Dan onderhoudt u geen contact meer met deze partijen en doet de aandachtsfunctionaris wel melding bij het AMK.

3

Verantwoordelijk

Voor een goede implementatie van de meldcode is het van belang dat deze door iedereen die werkzaam is binnen de school wordt onderschreven. Dit betekent dat duidelijk moet zijn wie welke verantwoordelijkheid neemt en draagt.

Wie heeft welke verantwoordelijkheid?

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt OBJS De Swoaistee er zorg voor dat:

De directie (schoolleiding)

- de meldcode opneemt in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid van de organisatie;
- een aandachtsfunctionaris kindermishandeling aanstelt;
- de deskundigheidsbevordering opneemt in het scholingsplan;
- regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aanbiedt aan medewerkers, zodat medewerkers voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de meldcode;
- de meldcode laat aansluiten op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de meldcode laat aansluiten op de zorgstructuur van de organisatie;
- voldoende deskundigen intern en extern beschikbaar zijn om de medewerkers te kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de meldcode;
- de werking van de meldcode regelmatig evalueert en zo nodig acties in gang zet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- binnen de organisatie en in de kring van ouders bekendheid geeft aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- afspraken maakt over de wijze waarop de medewerkers ondersteund worden als zij door ouders worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen;
- eindverantwoordelijkheid draagt voor de uitvoering van de meldcode.

De aandachtsfunctionaris

- als vraagbaak functioneert binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling;
- kennis heeft van de stappen van de meldcode;
- taken vaststelt van een ieder (wie doet wat wanneer);
- de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen uitvoert;
- de aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur uitvoert;
- samenwerkingsafspraken vastlegt met ketenpartners;
- de uitvoering van de meldcode coördineert bij een vermoeden van kindermishandeling;
- waakt over de veiligheid van de leerling bij het nemen van beslissingen;
- zo nodig contact opneemt met het AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling) voor advies of melding.
- de genomen stappen evalueert met betrokkenen;
- toeziet op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;
- toeziet op dossiervorming en verslaglegging.

De leerkracht

- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling;
- overlegt met de aandachtsfunctionaris (Natascha de Vries) bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling;
- afspraken uitvoert die zijn voortgekomen uit het overleg met de intern begeleider, zoals observeren of een gesprek met de ouder;
- de resultaten bespreekt van deze ondernomen stappen met de intern begeleider.

Waar is de school niet verantwoordelijk voor?

Er kan niet van de school worden verwacht dat zij alle taken omtrent kindermishandeling op zich neemt. De professionals in de school zijn niet verantwoordelijk voor het vaststellen van kindermishandeling. Dit doet het AMK. De school observeert, bespreekt en geeft van vermoedens van kindermishandeling door. Professionele hulp aan ouders en leerlingen wordt door externe partijen geboden.

4

Sociale kaart

Deze sociale kaart invullen met de organisatie specifieke samenwerkingspartners. Indien mogelijk ook een contactpersoon invullen.

Organisatie : Politie alarmnummer (bij noodsituaties)

Telefoonnummer : 112

Organisatie : Wijkagent, Jaap Wallinga

Telefoonnummer : 0900 – 8844

Organisatie : Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Adres : Waterloolaan 1, 9725 BE Groningen

Telefoonnummer : 0900-1231230

Organisatie : GGD/jeugdverpleegkundige

Contactpersoon: Marieke Slopsema

Adres : 050 367 4000

Organisatie : Bureau Jeugdzorg Groningen

Adres : Waterloolaan 1, 9725BE Groningen

telefoonnummer : 050-52239200

Organisatie : Leerplicht

Contactpersoon: Natacha Schrik

Adres : Kreupelstraat 1, Groningen

Telefoonnummer : 050 367 62 79

Organisatie : WIJ

Contactpersoon: Selma van der Veen

Telefoonnummer : 050 367 4002

5

Verwijzingen

Digitaal handelingsprotocol:
<http://bo.handelingsprotocol.nl/>

Toolkit Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling:
<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/hulp-bieden/toolkit-meldcode>

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling:
<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/hulp-bieden/meldcode>

Bijlage 1 Signalenlijst

Persoonlijke gegevens

Naam leerling:

Geboortedatum:

School:

Groep:

Naam Observator:

Naam leerkracht:

Op de volgende bladzijde treft u een lijst met signalen die mogelijk kunnen wijzen op kindermishandeling. Dit biedt u meer handvatten om een vermoeden van mishandeling te onderbouwen.

Observeer het kind waarvan u vermoedt dat het mishandeld wordt en vul deze lijst in. Indien een signaal van toepassing is, zet u een kruis in de desbetreffende kolom. Geef aan hoe vaak u bepaalde signalen heeft waargenomen en geef eventueel een toelichting.

Wanneer een kind letsel vertoont, overleg dan direct met de arts van de jeugdgezondheidszorg. Indien nodig kan deze het letsel beschrijven. Deze gegevens zijn van belang voor een eventueel onderzoek naar kindermishandeling.

Signalen fysieke en emotionele mishandeling	
	wit gezicht (slaap tekort)
	hoofdpijn, (onder)buikpijn
	blauwe plekken
	slecht verzorgd er uitzien
	geslachtsziekte
	jeuk of infectie bij vagina en anus
	urinewegsinfecties
	vermageren of dikker worden
	pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
	houterige lichaamsbeweging
	niet zindelijk (urine/ontlasting)
	zwangerschap
	lichamelijk letsel
	achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
	somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd
	eetproblemen
	Slaapstoornissen
	schrikken bij aangeraakt worden
	hyperactief
	agressief
	plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer)
	vastklampen of abnormaal afstand houden
	isolement tegenover leeftijdgenoten
	zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, praten over dood willen, suïcidepoging)
	geheugen- en concentratiestoornissen
	achteruitgang van leerprestaties
	overrijverig
	zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
	extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag
	verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)
	geseksualiseerd ("verleidend") gedrag, seksueel getint taalgebruik
	opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)
	verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen
	geen spontaan bewegingsspel
	moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym
	spijbelen, weglopen van huis
	stelen, brandstichting
	verslaving aan alcohol of drugs
	ouder troost kind niet bij huilen
	ouder klaagt overmatig over het kind, toont weinig belangstelling
	ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
	ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische- of verslavingsproblemen
	ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen ('shopping')
	ouder komt afspraken niet na
	kind opeens van school halen
	aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
	'multi-problem' gezin
	ouder die er alleen voorstaat
	regelmatig wisselende samenstelling van gezin - isolement

	vaak verhuizen
	sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
	veel ziekte in het gezin
	geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen
Frequentie	
Opmerkingen. Denk aan bijzonderheden gezin / contact ouders / delen andere uw zorgen	

Lichamelijke signalen seksueel misbruik	
	verwondingen aan genitaliën
	vaginale infecties en afscheiding
	jeuk bij vagina en/of anus
	problemen bij het plassen
	recidiverende urineweginfecties
	pijn in de bovenbenen
	pijn bij lopen en/of zitten
	seksueel overdraagbare ziekten
Frequentie	
Opmerkingen. Denk aan bijzonderheden gezin / contact ouders / delen andere uw zorgen	

Psychosociale signalen	
	angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
	sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van de leerling (parentificatie)
Frequentie	
Opmerkingen. Denk aan bijzonderheden gezin / contact ouders / delen andere uw zorgen	

Afwijkend seksueel gedrag	
	excessief en/of dwangmatig masturberen
	angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
	seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
	niet leeftijdsadequaate seksueel spel
	niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
	angst voor zwangerschap
	angst om zich uit te kleden
	angst om op de rug te liggen
	negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
	schrikken bij aangeraakt worden
	houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
	geen plezier in bewegingsspel
Frequentie	
Opmerkingen. Denk aan bijzonderheden gezin / contact ouders / delen andere uw zorgen	

Grensoverschrijdend gedrag²	
	groot leeftijdsverschil tussen kinderen
	manipulatie of dwang bij anderen
	elkaar pijn doen
	voorwerpen worden in vagina of anus geduwd
	gebruik van geweld
	grote groep kinderen tegen één kind
Frequentie	
Opmerkingen. Denk aan bijzonderheden gezin / contact ouders / delen andere uw zorgen	

Meisjesbesnijdenis en eegerelateerd geweld³	
	vertellen over meisjesbesnijdenis in het algemeen
	aankondigen van besnijdenis
	extreme pijn (wanneer de ingreep zonder verdoving plaatsvindt)
	klachten bij urinelozing (pijn bij plassen, ophoping urine in de blaas)
	overmatig bloedverlies
	moeilijke en/of pijnlijke urinelozing
	urinegeweginfectie
	chronische pijn in de onderbuik
	Littekenvorming
	menstruatieklachten
	schichtig reageren onzekerheid
	Verwardheid
	apathisch zijn
	in zichzelf gekeerd zijn
	zich afsluiten van de buitenwereld
	plotselinge stressreacties

² Jonge kinderen ontdekken met elkaar hun lichaam. Zo komen ze te weten wat er hetzelfde is aan elkaars lichaam en juist niet. 'Doktertje spelen' is hierbij een favoriet spel. Toch zijn er ook grenzen bij spelletjes tussen kinderen onderling. Voor professionele opvoeders en voor ouders is er het Vlaggensysteem ontwikkeld waarmee seksueel gezond én seksueel grensoverschrijdend gedrag van kinderen en jongeren kan worden geduid en bijgestuurd. Wanneer het grensoverschrijdend gedrag niet kan worden bijgestuurd of er zijn aanwijzingen voor misbruik of mishandeling van het kind in kwestie, neem dan contact op met het Centrum voor Jeugd en Gezin of vraag advies aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.

³ Een vermoeden van meisjesbesnijdenis actueel of in de toekomst moet direct bij het AMK gemeld worden. Overleg indien mogelijk eerst met Jeugdgezondheidszorg. Voorzichtigheid is geboden. Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling.

	schoolverzuim
	westerse kleding inruilen voor traditionele kleding en hele lichaam bedekken
	direct na school naar huis gaan
	stelselmatig opgehaald worden door vader of broer(s)
	vriendschappen verbreken
	Verwondingen
	blauwe plekken
	ontwijkende antwoorden op directe vragen over bijvoorbeeld verwondingen of sociale controle door familie
	lichamelijke verwaarlozing
	zelfmoordpogingen
	zinspelen op zelfmoord
	fatalistische houding
	verhalen over geweld tegen andere familieleden
Frequentie	
Opmerkingen. Denk aan bijzonderheden gezin / contact ouders / delen andere uw zorgen	

Bijlage 2 **Formulier oudergesprek**

Het is gebruikelijk om in gesprek te gaan met de ouder/verzorger tijdens haal- en brengmomenten. U kunt met hen praten over de activiteiten van de dag, de leerling en de feitelijkheden die u opvallen. Met behulp van de informatie die de ouder/verzorger geeft, kunt u de situatie van de leerling in kaart brengen.

Alle gegevens die te maken hebben met signaleren en handelen, legt u schriftelijk vast. Gespreksverslagen kunt u door de betrokken laten ondertekenen. Daarmee kunt u eventueel bij de inspectie van het onderwijs verantwoording afleggen indien dit gevraagd wordt.

Datum	
Naam ouder(s)/verzorger(s)	
Doel gesprek	
Verslag gesprek	
Gemaakte afspraken	

Bijlage 3 Tips voor het voeren van een gesprek

Bij een vermoeden van kindermishandeling kan het lastig zijn om daar een gesprek over aan te knopen met de betrokken partijen. Niemand weet namelijk hoe er gereageerd zal worden en hoe het gesprek zal verlopen. Wij hebben een aantal aanwijzingen en suggesties voor het voeren van een gesprek voor u verzameld. Neem ze ter voorbereiding door. Wie weet heeft u er wat aan.

U bent van plan een gesprek aan te knopen met uw leerling? Neem dan onderstaande aandachtspunten mee in het gesprek.

- Is helder wat het doel van het gesprek is?
- Zorg voor een veilige omgeving.
- Zorg dat u op dezelfde hoogte zit als de leerling. Hiermee bevordert u goed oogcontact.
- Ga niet staren. Dit kan als bedreigend worden ervaren.
- Voer het gesprek op een rustig moment.
- Stel open vragen ('wie, wat, waar, hoe, wanneer-vragen').
- Wissel af met gesloten vragen (vragen waar alleen 'ja' of 'nee' op kan worden geantwoord).
- Vul vragen niet in voor het kind.
- Toon belangstelling en wees betrokken.
- Gebruik korte zinnen.
- Doe mee met de activiteit van het kind.
- Vraag niet door wanneer het kind niet wil of kan vertellen.
- Toon steun.
- Raak het kind niet aan als dit niet gewenst of nodig is.
- Zorg voor een ontspannen sfeer.
- Schrik niet van wat het kind u vertelt.
- Val ouders/verzorgers niet af.
- Let op non-verbale signalen.
- Vat zo af en toe samen wat u heeft gehoord. Zo controleert u of u het goed heeft begrepen.
- Complimenteer het kind. Zeg dat hij goed kan vertellen.
- Stop het gesprek wanneer er geen aandacht van het kind meer is.
- Beloof niets dat u niet kunt waarmaken.

Voor het voeren van een gesprek met ouders/verzorgers kunt u onderstaande punten doornemen.

- Is helder wat het doel van het gesprek is?
- Vermijd het woord kindermishandeling.
- Uit uw zorgen.
- Delen de ouders/verzorgers uw zorgen?
- Wees concreet.
- Vertel wat u heeft gezien.
- Vertel op welk gebied het wel goed gaat met het kind.
- Vraag ouders/verzorgers of zij u waarnemingen herkennen.
- Kunnen ze het gedrag van hun kind verklaren?
- Hoe gedraagt het kind zich thuis?
- Toon respect.
- Stel open vragen ('wie, wat, waar, hoe, wanneer-vragen').
- Praat in de ik-vorm ('ik zie dat uw kind tijdens het buitenspelen...')
- Wees eerlijk en open.
- Leg afspraken vast op papier.
- Geef de ouders een kopie van de gemaakte afspraken.
- Beloof niets dat u niet kunt waarmaken.
- Vraag of er professionele hulp wordt geboden in het gezin.
- Wanneer u zich bedreigd voelt, benoemt u dit en stopt u het gesprek.

- Wanneer ouders/verzorgers (te) emotioneel worden, leidt u ze af door bijvoorbeeld te vragen of ze een glaasje water willen.
- Gebruik hulpzinnen. Bijvoorbeeld: 'Ik merk dat uw kind wat stiller is de laatste tijd en daar wilde ik graag met u over praten.'

Bijlage 4 Definities huiselijk geweld en kindermishandeling

Helaas komt kindermishandeling en huiselijk geweld overal voor. Hierin zijn verschillende vormen te onderscheiden. Als professional dient u kennis te hebben op dit gebied en moet u weten wat u moet doen bij een vermoeden hiervan.

In dit hoofdstuk worden verschillende vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling nader toegelicht.

Wat is kindermishandeling?

Kindermishandeling is elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel (Wet op de jeugdzorg, 2005).

Wat is huiselijk geweld?

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Dit kunnen partners, ex-partners, gezinsleden, familie leden en huisvrienden zijn. Onder huiselijk geweld wordt lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (als dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis) verstaan.

Wanneer kinderen in aanraking komen met huiselijk geweld, is er altijd sprake van kindermishandeling.

Welke vormen worden hierin onderscheiden?

Lichamelijke **mishandeling**

- slaan, stompen, schoppen, opzettelijk laten vallen, verbranden, vergiften, verstikken;
- vrouwelijke genitale verminking;
- Shaken Baby Syndroom: signalen en symptomen als gevolg van het heftig door elkaar schudden van een baby.

Lichamelijke **verwaarlozing**

- niet zorgen voor voldoende of geschikt eten;
- niet zorgen voor schone, en geschikte kleding;
- niet zorgen voor geschikt onderdak;
- niet zorgen voor geschikte gezondheidszorg;
- niet zorgen voor voldoende hygiëne;
- niet zorgen voor voldoende toezicht.

Psychische **mishandeling**

- het bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren en denigreren;
- het kind tot zondebok maken;
- het belasten van een kind met een te grote verantwoordelijkheid;
- eisen stellen waaraan een kind niet kan voldoen;
- het blootstellen van een kind een extreem, onberekenbaar en ongepast gedrag;
- het opsluiten of vastbinden van het kind als middel van straf of controle.

Psychische **verwaarlozing**

- niet zorgen voor voldoende aandacht, respect, genegenheid, liefde en contact;
- niet zorgen voor voldoende ruimte voor toenemende autonomie;
- niet zorgen voor regelmatige schoolgang, onthouden van onderwijs;

- blootstellen aan huiselijk geweld.

Seksueel misbruik

- aanranding en uitbuiting of het toestaan van seksueel contact waarbij geen genitaal contact is;
- aanranding en uitbuiting of het toestaan van seksueel contact waarbij genitaal contact is;
- penetratie door vingers, voorwerpen of penis;
- pornografisch materiaal laten zien of opnemen.

Vrouwelijke genitale verminking/meisjesbesnijdenis (VGV)

- snee in de voorhuid van de clitoris;
- verwijdering van de clitoris, de kleine schaamlippen en een deel van de grote schaamlippen;

VGV komt veel voor in Afrikaanse landen en is strafbaar in Nederland. Dit geldt ook voor Nederlandse burgers die hun dochter in het buitenland laten besnijden.

Bij een vermoeden van VGV dient door de (zorg)coördinator onmiddellijk contact op te nemen met het AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling).

Eergerelateerd geweld

- geestelijk of lichamelijk geweld als reactie op een schending van de eer van een man, vrouw of familie(lid);
- bedreiging met eermoord;
- aanzetten tot zelfmoord, mishandeling of verminking;
- verstoting of bedreiging;
- uithuwelijking;
- moord.

Bij een vermoeden van eergerelateerd geweld dient de (zorg)coördinator onmiddellijk contact op te nemen met het AMK of met een instantie dat gespecialiseerd is in dit onderwerp (zoals het Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld).

Betrokken instanties of personen (hulpverleners, huisarts, familie enz.)

Naam	Instantie	Adres	Betrokken in relatie tot wie?	Telefoon nummer	Email adres

Inhoud van de melding	
Zijn de betrokkenen op de hoogte van het feit dat u meldt? *	
Is de inhoud van de melding besproken?	
Hoe was hun reactie?	
Inhoud van de melding <ul style="list-style-type: none"> • Beschrijf de signalen van (directe) onveiligheid en/ of bedreigde ontwikkeling • Maak onderscheid in feiten en/of vermoedens • Welke personen zijn er bij betrokken? • Koppel bovenstaande punten aan datum/ periode 	
Hoe lang bestaan deze zorgen al?	
Zijn er al pogingen gedaan de situatie te verbeteren/ veranderen? Zo ja wat was daarvan het effect?	
Is er momenteel hulpverlening betrokken of in het verleden betrokken geweest? Wat is/was het verloop? Wat zijn/ waren de resultaten?	

Aanvullende info	
Zijn er beperkingen bekend (verstandelijk, psychisch of lichamelijk) binnen het cliëntsysteem?	
Hoe ziet, indien van toepassing, de gezinssituatie er uit (bijv. samengesteld gezin, adoptie gezin, één ouder gezin)?	
Hoe ziet de dagbesteding van de betrokken gezinsleden er uit?	
Is er een tolk nodig?	
Is er agressie te verwachten?	
Zijn er beschermende factoren?	

Veiligheidsinschatting	
Als u de veiligheid een cijfer moet geven, waarbij 10 geheel veilig is en 1 staat voor direct ingrijpen vanwege grote onveiligheid. Welk cijfer geeft u dan voor de huidige situatie?	
Kunt u dit cijfer onderbouwen?	
Wat is uw grootste zorg als er niets gebeurt?	

*** Melding huiselijk geweld**

Sinds invoering van de Wet meldcode huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling hebben alle beroepskrachten met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht een meldrecht voor huiselijk geweld. Dit wil zeggen dat deze beroepskrachten het recht hebben om een melding te doen van een vermoeden van huiselijk geweld of om Veilig Thuis, desgevraagd, te informeren over deze betrokkenen. Het recht om te melden neemt ook met zich mee dat voorafgaand aan de melding zorgvuldig gehandeld dient te worden. Als u hierover vragen heeft kunt u contact opnemen met Veilig Thuis.

5.1.1

Dit formulier kunt u per e-mail verzenden aan:
info@veiligthuisgroningen.nl

Hartelijk dank voor het invullen!

Bijlage 6 : Afwegingskader De Swoaistee

(verplicht vanaf 1-1-2019)

AFWEGINGSKADER DE SWOAISTEE

1. Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) kindermishandeling en/of huiselijk geweld?

Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier

Ja: Ga verder met afweging 2

2 Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?

Nee: Ga verder met afweging 3

Ja: Melden bij Veilig Thuis.

3. Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) kindermishandeling en/of huiselijk geweld af te wenden?

Nee: Melden bij Veilig Thuis

Ja: Ga verder in afweging 4

4. Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) kindermishandeling en/of huiselijk af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten?

Nee: Melden bij Veilig Thuis

Ja: Hulp bieden of organiseren en monitoren.

5. Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of welzijn (herstel) van alle betrokkenen?

Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis

Ja: Hulp afsluiten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners